

Lerumskretsen av Svenska naturskyddsföreningen

Säveåns naturreservat i Lerums kommun

På förslag av lerumskretsen av svenska naturskyddsföreningen har länsstyrelsen utrett förutsättningarna för att göra ett område av Säveåns dalgång till naturreservat.

I avvaktan på ärendets utredning och jämlikt bestämmelserna i 11 § naturvårdslagen förordnade länsstyrelsen genom skilda beslut den 24 februari 1967, den 8 mars 1967, den 16 november 1971 och senast den 28 november 1972 interimistiskt om förbud mot att utan länsstyrelsens tillstånd vidta vissa, i besluten närmare angivna åtgärder inom det område av dalgången som markerats på tillhörande karta. Sistnämnda förbud gäller till och med den 24 februari 1973.

Som utrednings- och värderingsmän förordnade länsstyrelsen lantbruksdirektören Curt Hellsten och lantmätaren Tore Pettersson. Utredningsmännen kom sedermera in till länsstyrelsen med värderingsutlåtande, avseende ersättning för förvärv av mark, i den mån detta skulle komma att aktualiseras, örslog till avtal med markägare, förslag till områdets avgränsning och till reservatsföreskrifter.

Länsstyrelsen fann för sin del ovannämnda förslag väl ägnat att ligga till grund för reservatsbildning.

Efter kontakt med vissa markägare framförde utredningsmännen ett förslag till avgränsning av naturreservatet.

reservatet. Förslaget gick ut på att de mest värdefulla delarna av dalgången jämlikt 7 § naturvårdslagen skulle förklaras som naturreservat, medan vissa yttre markområden skulle bli föremål för förordnande om landskapsskydd jämlikt 19 § samma lag.

Sedan ytterligare kontakter tagits med markägarna utställde länsstyrelsen under tiden 24-juli - 1 september 1972 ett i vissa avseenden reviderat förslag för markägarnas granskning. Förslaget hade ändrats såtillvida att det föreslagna landskapsskyddsområdet utgått. Föreskrifterna angående förfogandet och föreskrifterna gällande allmänheten gavs i huvudsak den utformning, som utredningsmännen föreslagit.

Under granskningstiden har vissa markägare framställt erinringar och yrkanden om ersättning dels för utebliven bebyggelserätt, dels för att åkermarken inte kan utnyttjas och dels för intrång i skogsskötseln.

I ärendet har statens naturvårdsverk yttrat sig. Naturvårdsverket - som tillstyrker att berört område avsätts som naturreservat har föreslagit, att för budet att uppföra ny byggnad borde utgå ur föreskrifterna, eftersom frågan om eventuell bebyggelse numera borde kunna regleras

via byggnadslagstiftningen. Grunden för yrkanden rörande ersättning enligt naturvårdslagen för utebliven bebyggelserätt torde till följd härav bortfalla. Påståendet om att åkermarken inom reservatet inte kommer att kunna utnyttjas av fastighetsägarna på grund av att allmänheten skulle beredas tillträde till denna mark saknade grund. Brottsbalkens straffbestämmelser för tagande av olovlig väg över äga, som kunde skadas därav, gällde även inom reservatet. Enligt föreslagna reservatsbestämmelser var förbuden beträffande avverkning, röjning mm samt framdragande av mark- eller luftledning dispensabla. Detta medförde, att ersättning i anledning av nämnda föreskrifter inte utginge med mindre än tillstånd vägrats eller förenats med särskilda villkor. Det vore därför, framhåller naturvårdsverket för tidigt att diskutera ersättningsfrågorna i dessa delar. Naturvårdsverket har därjämte framhållit, att förbudet mot att låta hund gå lös borde ändras till att gälla förbud mot att medföra okopplad hund.

Sedan markägarförteckningen reviderats, har de komna fastighetsägarna beretts tillfälle att komma in med eventuell erinran utan låta sig avhöra. Advokaten Gunnar Kempe i egenskap av ombud för fru Greta Hillefors, Stenkullen, har den 12 januari 1973 kommit in med en skrivelse angående skadeståndsanspråk för det intrång, som förbudet enligt 11 § naturvårdslagen medfört.

I ärendet har inte framkommit omständigheter, som bör medföra ändring av reservatsföreskrifterna andra hänseenden än som föreslagits av naturvårdsverket.

Med stöd av 7 § naturvårdslagen förklarar länsstyrelsen härigenom det på bifogade karta med röd tandad linje avgränsade området som naturreservat.

Benämning: Säveåns naturreservat.

Reservatområde: Det område av Säveåns dalgång som sträcker sig från trakten av garveriet i Floda till en plats omkring 250 meter nedströms Kullens barnhem.

Kommun: Lerum

Socknar: Lerum och Skallsjö.

Ägare: Se markägarförteckning Bilaga A

Syfte: Att skydda området på grund dess natur skönhet med kulturella, geologiska och biologiska värden samt att bevara området för allmänhetens friluftsliv och rekreation.

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen, med stöd av 8 och 10 §§ naturvårdslagen, att nedan angivna föreskrifter skall gälla beträffande området.

Föreskrifter ifråga om rätten att förfoga över fastighet:

Det är inom naturreservatet förbjudet att

1. utföra täktverksamhet;
2. avstjälpas sopor eller annat avfall;
3. anordna campingplats;
4. utan länsstyrelsens tillstånd anlägga väga och parkeringsplatser samt framdra mark- eller luftledning;
5. utan länsstyrelsens tillstånd dels utföra avverkning, röjning och planteringsarbeten eller bortta enstaka träd, dels genom sprängning,

- schaktning, utfyllnad eller liknande åtgärd påverka eller förändra naturföremål eller ytbildning, dels ock utom åkerområden och tomt använda kemiska bekämpningsmedel eller tillföra växtnäringssämne;
6. utan länsstyrelsens tillstånd uppsätta stängsel annat än för jordbrukets behov eller för reservatets skötsel.

Föreskrifter gällande allmänheten

Det är inom naturreservatet förbjudet att

1. plocka blommor, gräva upp växter och bryta kvistar;
2. vidta åtgärd, som kan verka störande för djurlivet t ex att från nära håll fotografera boplats;
3. framföra motordrivet fordon;
4. campa eller ställa upp husvagn;
5. göra upp eld;
6. medföra okopplad hund;
7. rida.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift, som meddelats enligt 8 eller 10 § naturvårdslagen, kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader samt må förpliktas ersätta kostnad, som föranleds av gärningen.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot sådan föreskrift, äger länsstyrelsen vid vite förelägga honom att rätta vad olagligen skett. Överexekutor äger också meddela handräddning för sådant ändamål.

Länsstyrelsen vill särskilt erinra om följande allmänt gällande förbud

Att förstöra eller skada egendom, fast eller lös, till men för annans rätt därtill (12 kap 1 § brottsbalken)

Att olovligen ta växande träd eller gräs eller, av växande träd, ris, gren, näver, bark, ollon, nötter eller kåda eller ock vindfälle, sten, grus, torv eller annat sådant, som ej är berett till bruk (12 kap 2 § brottsbalken)

Att olovligen ta väg över tomt eller plantering eller annan äga, som kan skadas därav (12 kap 4 § brottsbalken)

Att olovligen döda, jaga, fånga eller skada djur, bortföra ägg eller bo (2 § jaktlagen, 1 och 2 §§ jaktstadgan)

Att skräpa ned i naturen med plåt, glas, plast, papper, avfall eller annat (23 § naturvårdslagen)

Att handha eld eller brandfarligt föremål, så att brand kan uppstå (10 § brandlagen)

Vård och förvaltning

Med stöd av 7 § naturvårdskungörelsen meddelar länsstyrelsen följande bestämmelser om värden och förvaltningen av naturreservatet.

1. Naturreservatet skall i naturvårdshänseende vårdas och förvaltas av skogsvårdsstyrelsen i samråd med Lerums kommun
2. För reservatet har en inom länsstyrelsen tillsatt arbetsgrupp för vård- och förvaltning av naturvårdsobjekt upprättat en dispositions- och skötselplan, vilken godkänts av statens naturvårdsverk. Bestämmelserna i denna plan skall gälla för reservatet.

Planen kan vid uppkommande behov revideras av länsstyrelsen.

Med stöd av 9 § naturvårdslagen förpliktar länsstyrelsen markägarna att – i den omfattning och på det sätt som anges i nämnda dispositions- och skötselplan – tåla gallring, röjning, betning och andra för naturreservatets skötsel erforderliga åtgärder ävensom anläggande av stigar, utsiktsplaster mm.

Ersättning

På grund av att föreskrifterna enligt 8 och 9 §§ naturvårdslagen föregåtts av förbud enligt 11 § samma lag, meddelade före ikraftträdandet den 1 januari 1973 av lag om ändring i naturvårdslagen (SFS 1972:779), skall enligt 4. i övergångsbestämmelserna till nämnda lagändringar äldre bestämmelser angående ersättning gälla. På grund härav skall 25 och 33 §§ naturvårdslagen tillämpas i deras lydelse före den 1 januari 1973.

Med hänsyn till det innehåll som reservatsföreskrifterna numera fått finner länsstyrelsen, att markägarna ej tillskyndas men av sådan betydenhet, att jämlikt 25 § naturvårdslagen för närvarande berättiga till ersättning. Länsstyrelsen lämnar därför yrkandena utan bifall.

De ersättningsanspråk, som den 12 januari 1973 framförts av advokaten Kempe, avseende skada till följd av förbud enligt 11 § naturvårdslagen mot att vidta åtgärder såsom röjning, gallring m m kan, då nämnda förbud är dispensabla, såsom framgår av naturvårdsverkets ovannämnda yttrande, inte prövas med mindre än tillstånd vägrats eller förenats med särskilda villkor.

Länsstyrelsen vill i detta sammanhang meddela, att naturvårdsverket i sitt yttrande förklarat sig villig att ersätta markägarnas ombudskostnader enligt ingiven räkning. Någon möjlighet att även svara för markägarnas egna kostnader torde däremot, enligt naturvårdsverket, ej föreligga.

Länsstyrelsen erinrar om bestämmelserna i 33 § första stycket naturvårdslagen i dess lydelse före den 1 januari 1973. Enligt dessa bestämmelser gäller att, om överenskommelse ej träffats om ersättning enligt 25, 27, 28 eller 29 § om inlösen av fastighet och har inte den som vill göra anspråk på ersättning eller fordra inlösen jämlikt 32 § första stycket förlorat sin talan, det åligger honom att väcka talan mot kronan hos fastighetsdomstolen inom ett år från det laga kraft åkommit det beslut varå anspråket grundas, vid påföljd att han eljest går rätten därtill förlustig.

Den som vill överklaga länsstyrelsens beslut skall göra det skriftligen genom besvär hos Kungl. Maj:t.

Besvärshandling skall ha kommit in till jordbruksdepartementet inom tre veckor från den dag då klaganden fått del av beslutet.

I besvärshandlingen skall anges länsstyrelsens beslut. Vidare bör anges vad som yrkas och de omständigheter som åberopas till stöd för yrkandet.

Klaganden bör i besvärshandlingen uppge namn, yrke, postadress och telefonnummer.

Insänds besvärshandlingen med posten skall det ske med betalt brev adresserat till:
Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16.

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket länsstyrelsens styrelse fattat beslut och t f naturvårdsdirektören Martvall varit föredragande, har även länsrådet Lindberg, företrädare för juridiska enheten, planenheten och lantmäterienheten deltagit. I styrelsens beslut deltog landshövdingen samt ledamöterna Boo, Gösta Johansson, Hilding Johansson, Larsson, Ingegärd Magnusson, Noréus, Peterson, Reuterskiöld, Rudolfsson och Thelin.

G von Sydow

Sten Martwall